

АКРЕДИТИВ

Појам

Као банкарски посао – налог (упут)

Као начин испуњења новчаних обавеза у уговорима у привреди

Правни извори – 1) Једнообр. правила и обичаји за док. акр. 2007 2) Допуна ЈП из 2019. о електронским исправама 3) Међун. стандарди МТК о испитивању докумената 2003

4) Једнообраз. правила о регресу банке банци у док. акр. 2008 5) ЗОО 6) ОУ 54

Назив – лат. *accreditivum* (пуномоћје)

Функционисање – 1) основни посао 2) налог банци 3) отварање акредитива 4) наплата корисника 5) регрес банке од клијента

Лица (учесници) – најмање 3: 1) налогодавац (клијент) – дужник новчане обавезе у основном послу 2) акредитивна банка (б. отваралац) – налогопримац 3) корисник – поверилац у основном послу 4) сарадничка б. (посредничка, коресподентна) - евентуално

Улога – средство: 1) плаћања 2) обезбеђења 3) кредитирања 4) размене валута 5) домицилирања

Односи између учесника

Три, евентуално 4 односа

Начело независности односа у акредитиву

1) Налогодавац – корисник (дужник – поверилац)

- основни посао - већа вредност (продаја, грађење)

- клаузула о акредитиву - појам, садржина, уговарање – банка учесник преговора

- битан састојак – једностран раскид основног посла

2) Налогодавац – банка: уговор о отварању акр. - а) појам б) природа (комисион) в) закључење (давање налога, ћутање?) г) обавезе уговорника

3) Банка – корисник: акредитив

- кад се успоставља однос (отварање акр.)? – саопштавањем

- значај отварања: а) испуњ. обавезе из уговора о налогу б) заснивање обавезе према кориснику

- природа – једностран правни посао

- писмена форма (акредитивна исправа)

- садржина – прописана

- независност од уговора о отвор. и осн. посла

- апстрактност обавезе банке

- безусловност обавезе банке према кориснику

- одговорн. банке за робу и документа н-давцу

4) Акредитивна банка – сарадничка банка

- основ – уговор

- улога сарадничке банке: а) поштар (известилац) – уг. о делу б) исплатилац – уг. о заступању а. банке в) јемац (потврда) – приступање дугу; солидарни дуг г) акредит. банка – уг. о отварању акр.

ЗОО – одговорност акр. банке клијенту за избор и рад сарадн. банке

ЈПДА – неодговорност акр. банке за сарад. банку

- превара од корисника, као изузетак од начела а) б) и в)

- право, не и обавеза банке да одбије исплату због покушаја преваре

Врсте

I Према услову за наплату – безусловљен (обичан) и условљен (документарни, робни)

Обичан акредитив: а) појам б) посебне врсте:

- лични – преко сарадничке банке као исплатне; рок коришћења; покриће; регрес; некоришћење и враћање клијенту

- кредитно писмо – појам, само два односа, обично и циркуларно

- стални – појам, сврха, плафон

- буџетски – појам, сврха, буџетски чек

Условљени (робни, документарни) акр.

- појам

- услов – испуњење чинидбе од корисника у основном послу (нпр. испорука робе)
- доказ – предаја банци робног документа: теретница, товар. лист, складишница, полиса осигурања, рачун (фактура) корисника, налог за испоруку
- начела: а) пословања само документима б) строге саобразности с условима из акредитива (одговорност банке)
- превара од корисника, као изузетак од начела а) и б)
- право, не и обавеза банке да одбије исплату због сумње у превару од корисника

II Према опозивости – опозив и неопозив

- разграничење
- рок опозива – подношење захтева корисника
- ЗОО – претпоставка опозивости; МТК - обрнуто

III Према одговорности сарадничке банке – потврђени и непотврђени

- разграничење
- начин потврђивања – потпис на акр. испр.
- солидарност банака
- ништавост потврде само дела износа
- потврдивост само неопозивог акредитива

IV Према начину давања

- исплатни (готовински) – банка плаћа при презентацији докумената
- акцептациони
 - * к-к је т-нт менице, а банка акцептант
 - * избор к-ка: а) есконт менице б) држање и наплата менице по доспелости од акцептанта
- откупни в) пренос менице новом имаоцу
 - * к-к је т-нт, а н-давац је а-нт
 - * избор к-ка - као код акц. акр.
 - * банка обавезна да откупи меницу од имаоца о доспелости по акредитиву без дисконта и без меничног регреса према к-ку (т-нту), по пријему докумената (клаузула „без регреса“)
 - * банка предаје докум. н-давцу, а задржава меницу, као обезбеђење свог регреса

V Према преносивости – преносив и непреносив

- претпост. непреносивости (обарање клаузулом)
- претпост. једнократне преносивости (оборива)
- пренос целе или дела акредитивне суме

VI Према дељивости – дељив и недељив (претпоставка дељивости)

ЗОО - претпоставка дељивости

ЛПДА – претпоставка недељивости

VII Према начину обезбеђења покрића – главни акр. и подакредитив

- појам подакредитива – нов акр., по налогу корисника из постојећег (главног) акр., у корист трећег лица
- покриће подакр. банци – тражбина к-ка према акр. банци
- разлог отварања подакр. – препродаја робе од корисника акредитива
- истовестност услова (докумената) наплате
- замена рачуна к-ка из подакредитива рачуном к-ка акредитива при регресу

VIII Према доспелости – по виђењу и с одложеним плаћањем (омогућавање провере поднетих докумената пре исплате)

IX Према месту плаћања – платив у земљи и у иностранству

X Према смеру плаћања – одлазећи (*nostro*, наш) и долазећи (*loro*, њихов)

XI Посебне врсте

- *stand-by* а. – гаранција, у ствари
- једнократни (редовни – једна уплата) и вишекратни (револвинг, ротативни, обнављајући – више уплата)
- авансни (*packing*)
 - * појам - право к-ка да део акр. суме наплати пре предаје докум. (пре испоруке робе)
 - * неусловљен за аванс, условљен за остатак

* врсте: **а)** са црвеном клаузулом (к-к презентира банци меницу по виђењу и писмено се обавезује да док. касније преда) **б)** са зеленом клаузулом (роба ускладиштена у корист банке)

XII Према начину општења - обичан и електронски; право корисника да поднесе електронске документе

Случајеви

Случај 1

- увозник (Србија) купио сировину од продавца (Беч)
- цена 125.000 Е
- плаћање акредитивом; акред. банка у БГ, исплатна у Бечу
- увозник дао покриће банци у БГ
- банка из Бг није пренела новац банци у Бечу о доспелости
- увозник тужио банку у Бг-у да плати акред.
- пресуда?

Случај 2

- домаћи увозник купио робу
- плаћање акредитивом кад увозник пошаље банци “телекс о ваљаном преузимању робе”
- страни продавац ваљано испоручио робу
- банка платила без телекса на допис увозника да плати (без телекса о преузимању)
- увозник после тужио банку за повраћај исплате због повреде услова исплате из налога (нема телекса)
- пресуда?